

УДК 378.147

Марина ЛПАТОВА,
викладач кафедри історії,
археології, інформаційної та архівної справи,
*Центральноукраїнський національний
технічний університет*

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ МОВИ НАВЧАННЯ

В умовах інтеграції вищої освіти України до системи європейської освіти великого значення набуває підвищення ефективності та якості навчання іноземних студентів, для яких володіння мовою навчання є гарантією якісної професійної підготовки. Це зумовлює необхідність модернізації процесу мовної підготовки іноземців, вдосконалення методів та підходів до навчання української мови як іноземної. Використання сучасних інтерактивних методів навчання – обов'язкова умова вдосконалення процесу навчання української мови як іноземної відповідно до сучасних освітніх стандартів. В контексті підготовки іноземних студентів до володіння українською мовою «інтерактивне навчання розглядається як педагогічний процес, що є сукупністю закономірних, послідовних активних взаємодій викладача та студентів на основі використання інтерактивних методів.

Як відомо, під час навчання іноземних громадян провідним є комунікативний метод, який ґрунтується на системі введення та закріплення мовного матеріалу в ситуаціях спілкування, що імітують природне мовленнєве середовище, та передбачає активізацію учнів у ході навчального процесу. Основним завданням застосування інтерактивних технологій у викладанні української мови як іноземної є практичне опанування мови навчання, формування та розвиток мовленнєвих умінь та навичок, ефективне засвоєння навчального матеріалу, підтримка зацікавленості до вивчення української мови на всіх етапах навчання. Використання інтерактивних методів навчання забезпечує високу мотивацію студентів, збільшує активність роботи на занятті, створює атмосферу співробітництва, взаємодії.

На початковому етапі навчання найбільш ефективною є технологія роботи в парах. Її можна використовувати з різною дидактичною метою: для засвоєння, закріплення, перевірки знань. Ця форма роботи сприяє розвитку навичок спілкування, уміння висловлюватись українською як іноземною, пізніше – переконувати співрозмовника, вести діалог, дискусію. Основна мета завдань для розвитку навичок діалогічного мовлення – сформуванню у студентів уміння користуватися різними мовленнєвими формулами у різних типах діалогу, таких як: діалог-уточнення, діалог-бесіда, діалог-розпитування, діалог-обмін думками, враженнями. Робота у парах дає змогу у разі збільшити кількість розмовної практики на занятті, дозволяє невпевненим у собі

учасникам практикувати міжособистісні відносини та навички співпраці українською мовою як іноземною.

Формуванню мовних та мовленнєвих навичок в умовах реальної комунікації допомагають і рольові ігри. Рольова гра активізує мовленнєву діяльність слухачів, стимулює прагнення контактувати один з одним, вчить долати психологічні та мовні бар'єри, які часто блокують спілкування. Рольова гра – один із найпоширеніших інтерактивних методів навчання. На заняттях з української мови на початковому етапі підготовки відтворюються повсякденні життєві ситуації: відвідування магазину, бібліотеки, кафе, банку, перукарні, пошти.

Із психологічних тренінгів запозичено інтерактивний прийом «Карусель». Для його реалізації учні утворюють два кола: зовнішнє та внутрішнє. Учасники зовнішнього кола поступово пересуваються по колу, змінюючи партнера. У внутрішньому колі студенти не рухаються і ведуть діалог із «зовнішнім співрозмовником», який виявляється навпроти. Цей прийом вже на першому місяці вивчення української мови дозволяє добре відпрацювати, наприклад, тему «Знайомство» з використанням найбільш уживаних висловів знайомства в різних ситуаціях спілкування, усталених форм етикету, висловленням почуття радості, задоволення. Студенти працюють із великим захопленням, а урок проходить динамічно та результативно.

До інтерактивних форм навчання належить і складання кластерів. Метод кластера є графічною організацією матеріалу, який використовує моделі, малюнки, схеми, що відображають хід мислення. У центрі кластера розташовується основне поняття, ключове слово, яке з'єднується лініями зі смисловими одиницями, які повніше розкривають тему і розширюють логічні зв'язки. Це можуть бути слова, словосполучення, речення, які висловлюють ідеї, думки, факти, образи, асоціації, що стосуються цієї теми. Кластер може оформлюватися у вигляді моделі планети із супутниками. Упорядкування кластерів полегшує процес запам'ятовування лексичних одиниць, сприяє розвитку мислення, допомагає систематизувати матеріал і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Так, іноземним студентам можна запропонувати складання кластерів, наприклад, за розмовними темами «Свята», «Здоров'я», «Дозвілля», «Навчання» або після читання тексту.

У сучасному навчальному процесі також широко застосовується кейс-метод. Кейс-метод – це техніка навчання, що використовує опис реальних життєвих ситуацій. Учасники навчального процесу повинні дослідити ситуацію, розібратися в суті проблеми, запропонувати можливі рішення і вибрати найкраще з них. Іноземним студентам можна запропонувати такі ситуації: 1) Віктор без згоди батька вступив до університету на технологічний факультет. Він любить техніку, машини, механізми. А його батько хоче бачити Віктора лише економістом. Батька не цікавить бажання сина. Віктор не хоче сваритися з ним і не знає, як вчинити у цій ситуації. 2) Дівчина та хлопець закінчили університет і хочуть одружитися. Але їхні родичі вважають, що ще треба зачекати. Краще спочатку знайти хорошу роботу, зробити кар'єру, а

потім одружитися. Студенти повинні проаналізувати ситуацію, розібратися в суті проблеми, запропонувати їй можливе розв'язання й обрати кращі варіанти вирішення проблеми. Під час відповідей використовуються конструкції для висловлення власної думки *як на мене, на мою думку; мені здається, що ...; я гадаю, що ...; я вважаю, що ...*. Така технологія сприяє розвитку в учнів самостійного мислення, вміння вислуховувати і враховувати альтернативну точку зору, аргументовано висловити свою. Загальновідомим є той факт, що найбільш ефективно люди запам'ятовують інформацію, якщо вони інтегровані в мовну ситуацію і зацікавлені в роботі в аудиторії.

Можна також додати, що одним із методів ефективного навчання мови є використання на уроці українських пісень. Пісні – це величезне джерело, в якому для кожної навчальної теми, при кожному виді мовної діяльності (для навчання лексиці, граматиці, фонетиці, фразеології) можна знайти приклади. Наприклад, вивчаючи з іноземцями складну форму майбутнього часу дієслів я використала популярну пісню «Я чекатиму», де вживається багато дієслів потрібної форми. Було дуже приємно, коли студенти із задоволенням почали підспівувати приспів. А наступного дня на перерві вже співали всю пісню. Використання пісень сприяє кращому засвоєнню лексики, найбільш вживаних лексико-граматичних конструкцій, які необхідні студентам для швидкого входження в живу розмовну мову та для подолання мовного бар'єру. Звучання пісень на уроці створює особливо комфортний емоційно-психологічний настрій, стимулює всі канали сприйняття інформації.

Таким чином, інтерактивна діяльність на заняттях із мови навчання сприяє кращому опануванню української мови, дає змогу практично збільшити кількість розмовної практики на занятті, сприяє інтеграції іноземних студентів у навчальний процес, формує та розвиває у них комунікативні навички та вміння міжособистісного, навчально-професійного та міжнаціонального спілкування.